

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XI. Quæ lingus sit convicians, & quid inferat damni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

mitē stimulari, remedium ergo non tantum spondebat, sed etiam in manus dabat. Et, En, ajebar, ô bona mulier, hanc tibi aquam cape, & ubi maritus tuus probē appotus domum venerit, tu hunc ipsum liquorem (erat aqua & proximo fonte) quamprimum sorbe, & cum in ore retine, dum in lecto virum composueris. Quantum sit vitium hæc aqua, res ipsa loquetur: experieris conjugem non multa turbaturum. Dicto audiens fuit mulier, comperitque spei suæ respondisse omnino tam arcanæ nobilitatis pharmacum. Hic femina sollicitè querere: Et quæ obsecro hæc aqua esset, & quo pretio comparari posset? O bona, & proximo quovis fonte petere illam licet, sine ullis impendiis. Quod enim liquori tribuisti, hoc silentio tuo adscribendum fuit: quidquid linguam ligat, præstantissimi pharmaci loco haberi potest. Quisquis contentiosam sibi sentie esse linguam, obsecro emat hanc aquam, quæ illi plurimum conducet, contra omnem iracundam & turbidam Xantippen; nunquam non vincet quoscunque litigiosos homines, imò lites cessabunt, ubi pars altera silere noverit. Sed aqua hæc ore continenda erit, & quidem clauso. Et huc certe Hebræus Sapiens appositè monet: *Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum.* His congruè dixit Gregorius: *Aqua dimittitur, cum lingua fluxus effunditur.* Ergo, mi litigator, mi molitor, si vis ut illa litigiorum rota non currat, & in orbem revolvatur, iste aquam, contine linguam: quod si hæc rota permittatur agitari, quis volet ultimus dixisse, nullus erit litium finis, remedium nullum. Echo silvarum tamdiu clamoribus responderet, quamdiu clamatur: vis illam tacere? tu tace prius. Nec mireris: si te litigante, ad unicam vocem septenā resuleris:

Sex etiam ac septem vidi loca reddere voces,

Vnam cum faceres: ita colles collibus ipsi

Verba repulantes iterabant verba referre.

Eadem pæne ratio est litigantium: pro uno quandoque verbulo contentiosè prolato sex septemve redduntur. Vis ut fileat hæc Echo, à tuo id discat silentio, alioqui nunquam non reclamatur.

Leontius de rebus gestis Joannis Patriarchæ Constantinopolitani disserens: Angelorum est, inquit, imperturbatâ pace perfui: hominum verò est, alterari quidem, sed statim reconciliari: demonum autem est litigare, & totum diem sine reconciliatione perdurare. Hæc velut præfatione usus, narrationem ejusmodi est ingressus. Lis erat inter Joannem Patriarcham, & Nicetam Patricium. Nicetas fori lucrum spectabat, rem pauperum minus curabat, Joannes id minimè tolerandum censebat. Hinc orum dissidium, & prolixior verborum pugna. Ita discessum est lite non compositâ. Jamque dies in noctem vergebat, cum Patriarcha homines submitte, qui dicant solem in occasum properare. Patricius verbi modesti & vi motus, mox ad Patriarcham rediit. Hic alter in alterius amplexum ruere, & litem omnem extinguere, Patricius etiam affirmare, se non amplius iis præbiturum aures, qui concertationes suadere, & lites solent ferere. Cui Joannes: Crede mihi, ait, si his talibus credere voluerimus, peccatis non levibus involvemur; nimis enim multi sunt invidorum, quibus hoc unum negotium est, accusare & calumniari. Sed jam sanxi penam, ut si quis iniquorum delatorum alium falsò accusaverit, supplicium accusato subeundum luat. Idem tibi suaferim in tuos statuendum.

Ita & nobis omnino agendum, atque si quando exortaverimus, præsertim his linguæ vitii, ne spernamus inquilinum monitorem nostrum, tutelarem Angelum, qui nobis idem quod Patricio Joannes, occidit: Mi homo, sol in occasum properat: vis ire cubitum cum hoc peccato, cum hac invidia, hac irâ; cum hac luxuriâ aut impatientiâ, cum tor linguæ vulneribus nondum curatis vide, ne sicuti sol occumbit, ita te non cogitante, vi-

ta tua: Pone prius invidiam, extingue iram: corrige luxuriam, emenda impatientiam, obliga linguæ vulnera, elue prius quidquid maculat conscientiam, ne te hostem Dei plumæ recipiant, & ex his flammæ. Litigasti? jam ignosce, offendisti alios? jam dolo, discordias excitasti? statue, nil simile facturum.

Nolli quid Paulus moneat: *Manifesta sunt*, inquit, *Gal. cap. 5. opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria &c. contentiones, emulationes, ira, rixæ, dissensiones &c. & 21. quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Nam ubi zelus & contentio, ibi iustitia, inconstantia & diuine operis pravam. Omnium malorum fomes est contentio, periculum animarum, & subversio auditorum, ait religiosus ille scriptor. Clarissimè Hieronymus dum epistolam Pauli ad Galatas interpretatur, in c. 4. reg. inter opera carnis Contentionem septimo loco ponit, observans: *Quodam, inquit, sacramento & eminenti inter vitia numero collocata est.* Hinc liquet quàm sit ex opinione

B Hieronymi, beato Paulo detestanda Contentio. Verissimè Bernardus: *Lingua rixosa, inquit, veneno est plena: Bernard. de qua si non fuerit castigata, omnes socios suos perducet ad modo bene scindala.* *modo bene vultu, fer. 17.*

Josephus Egyptii proregis fratres contentiosâ linguâ instructissimi, Non poterant ei (ut Moses narrat) quidquam pacificè loqui. Ideo & Josephus jam ab eis agnitus, jam adoratus Egypti princeps, reditus in terram patriam hoc unicum imperat: *Ne irascimini in viâ.* Perinde si dixisset, quod modestè tunc: Ingenium vestrum novius ubi foras progressi fueritis, alter alteri, ob me venditum, impinger culpam, & hæc velitatio in graviores rixas abibit, ni præcaveam. Ergo, non irascimini, ne, ubi lingua contentiosa se miscuerit, ad manus res deveniat, aut omnis inter vos fraternus amor extinguatur.

Sanctus Ephrem testamentum conscripsit non numeris sed meritis opulentum, in quo gratias agit Deo, quod nunquam litigavit cum ullo homine. Qui tale nequit testamentum componere, hoc saltem conetur testari posse, se nunquam lite ac discordiâ durante, nunquam irâ aut similitate perseverante cubitum ivisse. Labi humanum, lapsum nolle surgere tartareum est. Non est dissensionis Deus, sed pacis. *Non 1. Cor. c. 14. vers. 33.*

CAPVT XI.

Quæ lingua sit CONVICIANS, & quid inferat damni.

Convicium malus filius pessimæ matris. Contumelia hujus sobolis parens deformis deformi partu latatur. A contumeliis aut conviciis audiendis aliqui tutiores sunt quàm à detractionibus. Nam sicuti nec Egyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina; ita vel ingens potentia, vel extrema fortuna humilitas utrunque turum à conviciis reddit. Magnatibus qui detrahant, innumeris sunt, qui convicium dicant vix ulli. Et hoc discriminis est, uti Theologus Aquinas docet, inter Detractionem & Convicium: Conviciator manifestè contra aliquem loquitur, DetraCTOR autem occultè: ille derogat honori, iste famæ. Orator Romanus: *Contumelia, inquit, si petulantius jactatur, convicium, & convicium facit, urbanitas nominatur.* De convicio nunc nobis sermo est.

§. I.

Convicium res frequentissima. Nam Promptius nil est quàm in omnes invehi conviciis. Diximus à conviciis eximios reddi potentia quosdam, non omnes. Siquidem Fridericus III. Imperator, cum multa in se convicia jactata comperisset, ad proceres suos conversus: An nescitis, inquit, principes quasi signum ad sagittas expolitos? turres enim præaltas fulgura texiunt, humilia

Annal.
Fr. uer.

recta pratererunt. Malis displicere laudari est, nec ullam auctoritatem habet, ubi qui damnatus est, damnat. Nec inferioris animi vel patientiae in convicia fuit Ludovicus XII. Galliarum rex, qui Carolo octavo etiamnum superstiti, multis lacessitis contumeliis, cum in regni hereditatem eo functo successisset, conviciatores sibi fugam consuluerunt: at illos Ludovicus sua sponte revocans: Privati, aiebat, personam exui. Rex quippe constitutus, convicia illa neque curo, neque ulciscar.

2. Reg. c. 6.
vers. 20.

Et quam illiberali fronte regina Michol in regium conjugem convicia plenius buccis effundens: *Quam, inquit, gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur unus de scurris.* Protervum nimis & petulans convicium in tantum principem. Sed longe protervius ac petulantius injuriosus Semei, illum ipsum religiosissimum ac mansuetissimum principem, tertium electum & unctum regem, regumque potentissimum conviciis onerans, *virum sanguinum & virum Belial* proclamavit. Ita Tobiam uxor nimiae simplicitatis virum, Ita Paulum philosophi Semiverbium & novorum demoniorum annuntiatorem.

2. Reg. c. 16.
vers. 7.

Ita Christum ipsum Hebraei, filium fabri, potatorem vini, seductorem populi, publicanorum amicum appellabant, ita eundem impius Julianus Galileum vocabat. Amicissima est lingua conviciis. Hinc omnia conviciorum plena, hinc illa praecara encomia, cum alter ab altero luscus, lippus, tardus, tardus, stupidus, stupor, infans, canis mortuus, mastigarum coryphaeus, nebulonum rex audit. Scipio Aemilianus apud Numantiam C. Metello iratus: Si quintum, inquit, mater tua filium peperisset, asinum fuisset patitura. Hae vero nomine sunt convicia, quae sic aperte in os obiciuntur.

Hic quaerit aliquis, an non liceat convicium in conviciatorem retorquere? Priscorum plurimi faceret & dextere id fecerunt. Diogenes hac in re mirus artifex, a quodam calvo conviciis appetitus, respondit: Tibi contumeliam non dico, sed capillos tuos laudo, quod malam effugerint calvam. Huic eidem philosopho quidam obiciebat, quod olim saltam monetam signasset: Fateor, inquit Diogenes, fuisse tempus quo talis eram qualis tu nunc es, qualis autem ego nunc sum, tu profecto futurus es nunquam. Convicium rotunde regessit. Chrysippus ab improbo quodam multis conviciis oneratus: Optime, inquit, fecisti, quod nihil eorum quae in te sunt, taceris. Hoc est saltam potionem propinanti, ex eodem poculo iterum propinare. Idem fecit Anacharsis, qui eundem Attico exprobranti, quod natus esset in Scythia: Mihi, ait, probro est patria, tu patriae. Levis plaga, sed grande vulnus. Q. Optimus vir consularis non adeo bene auditur adolescens: hic Aegilio homini festivo, sed qui mollior videbatur ac fractior, mores femineos sic exprobravit: Quid tu Aegilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colu? Lepide hoc retorquens Aegilius. Non pol, inquit, audeo, nam me ad famosas accedere, mater vetuit. Ita Catulus oratori Philippo dicenti: Quid latras Carule? Promptissime respondit: Furem video. Sic convicium convicio representum est: ille hunc vocabat canem, hic illum notabat furem. Ita L. Crassus censor, Cn. Domitio collegae per convicium exprobravit, quod murenam in vivario mortuam lacrymis fuisset proscutus: At tu, inquit Domitius, cum uxores tres extulcris, nullam emisisti lacrymam. Perinde si dixisset: Turpius est, mi Crasse, in uxoris funere nihil doloris ostendere, quam ob murenam perditam dolere. Nuptiarum solennia nostro aeo celebravit vir magnus, sed non tam censu quam avorum imaginibus opulentus. Ad nuptias magna nobilium virorum ac feminarum caterva confluit. Adfuit inter nuptiales vir amplissima familiae, & auri perquam dives. Sponsus non nihil protervus & veritate pro sapientiaurgi-

A dus, ut convivam illum minus priscoe & mercimoniis contaminatae nobilitatis sugillaret: Olfacio, ait, faccum piperis. Alter sanum in cornu gerens, & hanc dicta proterviam dexterim retundens: Et ego, inquit, olfacio faccum mendicitatis: atque mox convivii loco excessit. Notum illud Plautinum: Ire ad faccum. Ita conviva illi tam numis quam nobilitatis insignibus ornatus, cum mercimonia sibi & avorum paucitatem obiecta audiret, ut conviciatori os oppilaret, mendicantem mercimoniis turpiore obiect. Qui conis vult ludere, ne recuset numos perdere. Qui convicia jactat in alterum, hoc item ab altero expectet.

§. II.

A Tque haec quidem fieri diximus, & convicia conviciis passim repelli, sed ritu Christiano id fieri negamus. Lex Christi est: Si quis te percussit in dextram, maxillam tuam, prebe illi & alteram. Sed hoc primum conviciantis linguae malum est, & conveniens supplicium, pro conviciis plerumque convicia recipere. Verbum vetus & verum est:

In caput conviciantis dicta recidunt.

Chrysostomus id confirmans: *Quemadmodum, inquit, si insles in scintillam ignis, excitas incendium, contra verum si insulas, extinguas, & utrumque tibi in manu est, quoniam utrumque ex ore tuo proficitur. Idem sit si conviciis asperseris protervum: si inflatus ac recordes ingeras sermones, excitas ignem illius, & accendis carbones: sin mites ac moderatos admodum sermones, priusquam excandescat, iram omnem extingueris.*

Deinde crebrius conviciando, ea nonnunquam contrahitur conviciandi consuetudo, quae nullis monitis satis emendetur. Sitacides luculente id affirmat: *Homines tam assueti in verbis improprietatibus, in omnibus diebus suis non erant.* Ecquid opus argumentorum mole? mille rationum loco est unicuique Christi decretum, sed ut videtur, levissimum, & quod facile silentium persuadeat convicioribus omnibus. Ita edicit Christus: *Qui dixerit fratri suo, Raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehenne ignis.* Non equuleum minatur Christus, non furcam, non carastam, non rotam, sed gehennam. Neque ad iudicium trium virorum hanc convicii causam spectare, sed ad tribunal divinum ait. Quam autem severe Deus judicet, nonnunquam vel oculis facta est fides. Unus aliquis e Valentis Imperatoris aula divinum virum Aphraatem conviciis est infectatus, & minatus mortem. Nec cunctata est Nemesis: brevi poenas audacia dedit. Imperator balneo ulurus, illum Aphraatis conviciatorem misit, videret an nymphaeum ad temperiem esset reductum: Ille caldarium cellam ingressus, velut amens in bullientem aquam insiluit, liquido illo incendio extinctus. Mox tota civitate rumor volavit, quales infelix luerit poenas contumeliae qua Aphraatem affecit. Haec Theodoretus testis locupletissimus narrat.

Ea de causa Salomon ut a conviciis absterreat providere monens: *Quae, inquit, viderunt oculi tui, ne proferas in iuramentum. Conviciorum non furdis auditor Deus est, nec cecus iudex: a petrosa ira, uti Sapientia loquitur, plena mittuntur grandines, in eum qui alios conviciis velut lapidibus intermit.*

Et quam absurdum est, ulli corporis vel animi vitium opprobare, a quo ipsemet immunis non sit: Huc & illud accedit, quod non raro exile convicium excitat cruentas tragodias. Non ignotum est priscorum monitum:

A conviciis ad eadem transitus valde est brevis.

Severum Imperatorem Romanum innocente joco perstrinxerunt non pauci, dixeruntque: *Verè Imperator minimis sit, verè Perimax, verè Severus.* Imperator gravissimum hoc convicium interpretatus, plerisque omnes capitis damnavit. Sic convicia per jugulum redire solent.

lent. Quante sepius inimicitiae ac similitudines ab innoxii, ut videri potuit, conviciis sunt ortae? Murena fuisse non potest interim, ferula potest: ita quoddam leve convivium exanimat, qui gravissimas fortunae procellas infracto animo tulerunt. Multis non satis est par pari reddidisse; convivium non tantum reponunt, sed cum ampo fenore; verba regerunt, sed & colaphos addunt, aut etiam gravius puniunt cavillos in se prolatos. Teste Plinio porticus fuit Olympiae, quae vocem acceptam arte modoque mirabili septies reddidit, ob id heptaphonon appellata. Ita reperias patientiae tam ignaros, ut si eos unico tangas conviciolo, sexcenta mox reddant convicia.

At Christiani hominis est, non tantum convicia non dicere, sed neque in se dicta regerere. Gregorius Nyssenus: Deducus est, inquit, viro prudenti, non sane conviciantem audire, sed ad ea quae dicuntur, convicia retorquere. Ergo prudenter dixit Petrus Alexandrinus: Convicium, quaecumque sit illud, est tolerabile; praesertim his, in quorum animis Christi prudentia & doctrina habitat. Imò idololatriis etiam vilum hoc indecorum & turpe, conviciatores tolerare non posse. Demosthenes ille Graecus fandi magister, conviciis iidem laceffitus: Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior evaserit, inferior est; & qui vicerit, victus est. Aristippus affectus contumelia à quodam, secessit nonnihil. Maledico autem persequente ac dicente, fugis improbe? Etiam, inquit, fugio, nam tu potestatem habes maledicendi, ego verò non audiendi.

Cum Agathocles Siciliae rex, patre figulo natus, nescio quam urbem obsideret, muris audacissime milites convicia in ipsum regem jacere, & proclamare non sunt veriti: Figule, eequando tuo militi stipendium perfolves? Ille placidus ac renidens responderi iussit: Cum hanc ceperis. At cum urbe vi potius fuisset, captivusque venderet: Si me, inquit, denuo conviciis affeceris, de vobis apud vestros dominos querar. Salsè & civiliter, dum in tempestivam conviciandi libidinem ejusque praemium servitrem commonstravit. Si homines divinae legis & Christianae religionis ignari, tam facile à se conviciorum veniam impetrare poterunt, quid eos facere par erit, qui Christianis sacris imbuti, in schola Christi sunt educati?

§. III.

Insigniter hic Epictetus; Memento, inquit, non eum qui convicitur aut verberet, auctorem esse contumeliam, sed opinionem de eo tanquam contumeliosus conceptam. Cum igitur te quisquam irritavit, opinione tua te irritatum esse scito. Quapropter in primis operam dato, ne visa tibi assensum extorqueant. Nam si semel tempus & moram impetraris, facilius ipse tibi imperabis. Illud omnino meminisse oportet, nos à nobis ipsi argeri, à nobis ipsis in angustiis redigi, hoc est, opinionibus nostris impelli nos & coarctari. Nam audire convicia quid ipsum per se est? Adista lapidi, ei, conviciare. Quid proficies? si quis ergo ut lapis audierit, quam è suis maledictis capiet utilitatem conviciator? Sin conviciator ejus cui maledicit imbecillitatem tanquam scalas prehenderit, tunc aliquid proficiet. Ergo, si Epictetum audis, ubi quis conviciis te appetit, responde illi: Bene tibi sit. Nam quod Simplicius praeclearissime dixit: Contumelia & convicium tolerabilia ista habent, interdum quidem quoddam de rebus nostris cognoscimus, quae prius ignorabamus; semper verò quod nostra patientia provocatur. Atque, ut idem optime monet, etiam fructus aliquis est capiendus, ille haud dubius. Nam aut verum est convicium, aut falsum: si verum; quid ringimus & levimus: malum aliquod nostrum retectum est, nobis fortasse ignotum. Si falsum est convicium, nihilominus ferendum est; cum nihil nobis noceat, si nolimus nocere. Hic multoties mos est, cum veritate destituuntur, conviciis lancinant, nec tamen obsunt. Nam, quod veteres dicebant:

Mali hominis convicium probo multum confert.

Beatus Ilidorus Pelusiota: Falsò, inquit, obiectum probrum chaic. lib. 4. non ultra aures progreditur, neque enim attingit audientis mentem. Excellentissime Augustinus in compendium in hanc artem conferens: Passus es malum? inquit, ignore, ne psal. 54. duo mali sis. Ille in terrâ gemitat convicia, tu in calo lucra. Nec aliter, quem dixi, Simplicius: Ad convicium, inquit, propulsandum patientia praesto erit. Neque enim laborem, neque afflictationem suapte naturâ conviciis iis, qui id audiunt, infert, sed decretum quod in nobis est, sive vanum sive iracundum. Illud quidem tantum facit, ut improber conviciatorem.

Ne igitur ex affectu nostro illa improbatio fiat: cognoscenda quidem est conviciatoris improbitas (aut enim falsò conviciatur, aut ob similitudinem aliquam) ipsum verò convicium ferendum, cum nihil nobis noceat. Quid verò si conviciatoris improbitas vel hac de causâ, quod si ipse laturus, ferenda est, qui voluntatem suam, hoc est, qui se ipsum contaminavit. Et uti jaculum si in solidum quid incidit, nonnunquam in mittentem retorquetur: ita convicium in virum fortem

& constantem missum recidit in auctorem. Fuit qui recidunt in auctorem. Thesallum Prometheum occidere conatus, gladio tiber dissecuit, ac sanavit: ita saepenumero convicium per iracundiam ab inimico dictum, animi vitium vel ignotum, vel certe neglectum sanat. Et quemadmodum Telephus non hostem attendit, cujus hastam sibi salutiferam competeret, sed salutem quam adferbat hasta: ita non tantopere offendi oportet inimici convicio, sed quidquid aspergit maculae, vertendum est ad emendationem vitae. Si quis tibi ostendat lutum adherere vestis, non rejicis in illum, sed abstergis: eodem prorsus modo, si quis conviciatoris aevum ostendat in moribus, non regerendum est convicium, sed abstergenda labe. Claudius Elianus: Leoni aegrotanti, ait, nulla potest alia medicina adhiberi, quam si comedat simiam; id ei remedium morbi existit. Idem Plinius testatur: verbis: Leo aegritudinem fastidii tantum sentit, in qua medetur ei contumelia, in rabiem agente annexarum lascivia simiarum: ita convicium aut contumelia nonnunquam excusso veterno ac desidia ad honesti studium nos acuit. Cum Platoni amicorum aliquis retulisset, esse nonnullos qui ipsum conviciis insectarentur: At ego, inquit, ita mores componam, ut conviciatoribus fides nulla habeatur. Optimum est istud contra omne contumeliarum genus remedium. In hunc sensum Ilidorus Pelusiota: Quid enim, inquit, injuriâ studeas afficere, quem potius charum habere debebas, ut qui tibi, quae de te omnium existimatio ac sententia esset, aperneret? Similitudines enim ac dissidia homines acutos ac solerti ingenio praelatos per sepe correxerunt, dum effecerunt ut quae ab iis contumeliose perpetrata fuerant, sanarentur. Quocirca si contumelia ducis ea quae audisti, curâ ut per probas actiones te ipsum ab omni contumeliâ purum atque immunem custodias. Nam si opera emendaveris, maledicta quoque & convicia de medio tollentur. Et ut probè intelligamus, nec pessimos quidem homines conviciis prosciendos: Illud, inquit, in te minime probo, quod Zosimum specie tenus presbyterum, urbis piaculum, Ecclesiae labem, libertatis probrum, corumque, qui cum ipso consuetudinem habent, pestem & perniciem, ac denique nullo non iudicis nomine appelles. Est enim ipse talis est, ac linguam tamen tuam, quae veritatis organum est, hujusmodi sermonibus contaminari, minime convenit. Quamobrem tibi ipse contumeliam inferre desine. Quamvis enim vera sint, quae abs te dicuntur, nec quisquam est qui te mendacii insimulare queat; tamen cum vir probus ac moderatus sis, patientia quoque ornamento gestire te atque gloriari aequum fuerit.

§. IV.

Sidori sententia Ambrosius Mediolanensis Pontifex, Ambros. 1. 1. copiosissimus testis accedens: Quid opus est, inquit, offe. cap. 6. moveri cum audis convicia? Cur non imitemur dicentem? Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis. An hoc dixit psal. 38. v. 3. tantum,

tantum, non etiam fecit David: Ipse & fecit. Nam cum ei conviciaretur Semei, tacebat David, & quamvis septus armatus, non retorquebat convicium, non ultionem querebat, consuevit dicente sibi Sarvia filio, quod vindicare in eum vellet, non permisit. Ibat ergo tanquam mutus & humiliatus, ibat taceans: nec movebatur, cum vir appellaretur sanguinis, qui erat confusus propria mansuetudinis. Non ergo movebatur conviciis, qui abundabat bonorum operum conscientia. Itaque is qui circa injuriâ moveatur, facit se dignum videri contumeliâ, dum vult ea indignus probari. Qui enim contemnit, quasi non sentiat, ita despiciat: qui autem dolet, quasi senserit, torquetur.

Prisci ut hunc conviciorum contemptum oculis spectandum exhiberent, Aquilam pinxerunt non oculis minacem, non rostro terribilem, non alis volentem, non unguibus fulminantem, nec prædas quærentem, sed immobili quiete confidentem: huic cornicem addituerunt avem inquietam & garrulam, quæ laceßere videretur & obstrepere rostro ac pennis. Ergo, mi Christiane, vide, sis Aquila, & loquaces corniculas contemne: permittite conicari ineptos, tu tuam quietem tueri: quidquid conviciatores garruant, Aquilam non irritabunt. Conviciis optime responder, qui ea obliiterat silentio. Hic te Magnus Basilius firmet: Si mihi credis, inquit, proba contumeliasque minime curabis. Ille te obscurum, nullisque estimationis vocavit, tu terram te ac cinerem esse dicas. Quando enim verborum contumeliâ tentaris, existima periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhaereas, an per iram in adversarii partes inclines. Eam è duobus alterum proculdubio consequeris, aut inimicum tue mansuetudinis exemplo mitiorem reddes, vel certe si despexeris, acris illum vindicabis. Quid enim adversario durius esse potest, quam te animum gerere captumeliosis omnibus altiorum? Porro quale nomen uterque vestrum assequatur, videamus. Ille contumeliosus, tu magnanimus vocaberis: Iracundus ille ac durus, tu longanimus ac mitis: illum quandoque horum quæ loquitur, penitebit, te virtutis & beneficii nunquam, quid plura? Illi contumelia regnum calorum clausit, quod contumeliosorum regnum Dei non consequantur: tibi taciturnitas idem aperuit.

Chrysost.
homil. 2.1. in
ep. ad Rom.

Finem huic dictioni Chrysostomus imponens: Vince, inquit, in bono malum, quandoquidem & istud vincere est. Pugnans enim tum potissimum vincit, non quando suum ipsum corpus pugne exponit, ut plagis excipiat, sed quando seipsum eruens, efficit ut omnem suam potentiam adversarius in aëra frustra & inaniter effundat: id quod & in conviciis fit. Nam quando vicissim convicia regeris, vincis non ab homine, sed quod turpis est, ab illibero illo ira affectu. Si verò taceris, & vincis, & trophæum figis, & innumeros acquiris qui te coronent, quique convicium ipsum mendacii damnant. Qui enim contradicit, ut qui conviciu morsum senserit, contra luctari videtur. Morsum verò sentiens, suspensionem de se præbet, dictorum se confutum esse. Si verò deriseris, visu statim sententiam & iudicium, quod qui audierant, contra te latari erant, exolvisti. Atque si volueris, apertum dictorum argumentum accipere, ipsum tuum inimicum interroga, quando magis doleas: an cum proptus accensus vicissim conviciaris, an cum conviciantem derides. Atque postremum magis audies. Neque enim tantum jurat conviciis non impeti, quantum mordet quid te ad iram permoveere & accendere nequit. Non vides ira peritorum ingenium, quomodo plagarum suarum non adeo multam rationem habentes, magno impetu irruant, proximis, vulnere pejus quam soleant agrestes fures, querant, & ad hoc unum respiciant, inq. eo magis, quam ut quid patiantur observent. Quando ergo cum qui huiusmodi est, ea potissimum re privas, quam ipse potissimum concupiscit, omni jam illum proposito evacuas, spoliasti, contemptibilemque puerum magis quam virum ostendisti.

Non ergo minoris est artis, convicia sustinere, quam abstinere posse conviciis.

D

CAPUT XII.

DERISIONIS proprium esse, nemini parcere.

Uitem sanè num operæ pretium sit, hanc Linguam quæ desperatæ plerumque petulantia est, multis rationibus urgere. Ea est enim deridentis lingue indoles, ut quò plus eam erudieris, plus illa rideat & illudat. Sapientissimus rex jam olim submonens: Quæritur derisorem, inquit, ipse sibi injuriam facit. Nam si Augustini sensu, Merces doctoris est profectus auditoris, ille qui salubria monita audit, nec proficit, magistro suo minerval subtrahit; atqui tales profectò sunt omnes derisores, qui quò fidelius monentur, hoc obstinatius irident, & odereunt monitorem. Ideo Gregorius: Neque enim, inquit, timendum est iusto, ne derisor, cum corripitur, contumelias inferat, sed ne tractus ad odium, peior fiat. Itaque Salomon subiungit: Noli arguere derisorem, ne odere te. Nam uti canum tunc maxime foret, cum illud moveretur, ita hominis tunc maxime ardet, cum eum foderis, & rabies tunc maxime fœvit, cum eam provocaveris; ita derisor necessarîa objurgationis stimulis calore contrariis frangit, & tunc præcipue cachinnatur cum arguitur. Adde: beneficium invitis facere, subinde pro tyrannide haberi.

Nihilominus audebo & perfringam, neque enim unus aliquis derisor mihi corripendus est, sed omnes. Hic tutius pugnandi genus est in multos quam in unum pugnare. Et quamvis sic omnes monendi sint, ut etiam singuli se monitos sciant, eamque ob rem, & iste & ille derisor corripendus sit, non tamen vitioli, sed vitium perfringendum est. Ideo hic pane proclameo, quod ille in arena gladiator: Non te peto, sed piscem peto; sic ego, mi derisor, non te, sed linguam tuam, prout meretur, aceto conficabo. In primis autem quàm irrisores nemini parcant, exponam.

§. I.

Triplici colore insignis est iris, croceo, purpureo, & prasino seu viridi; foli semper oppolita: atque si derisor plebeis fabulis sit fides, aurum jacit in neglectos fontes. Derisores tribus ferè coloribus insigniuntur, quibus se noscendos præbent: primus est croceus, lucis & splendoris æmulus, nam illi nec superis, sed nec Deo quidem parcant, qui lucem inhabitat inaccessibilem. Alter virentis, terre affinis est, indicatque eos, qui etiamnum superstities & terram inambulant, derisoribus expositissimos esse. Purpureus denique color designat derisorem linguas, ad ipsas usque piaculares flammæ, aut Erebi sedem extendi, neque enim sepultis pariter etiam manes irrisui sunt. Derisor si quid auri, hoc est, purioris amoris habeat, id omne in loca humida, avios fontes, in putidas carnis voluptates derivat. Severissimè in hos tales oraculum divinum pronuntiat: Abominatio Domini est omnis illusor. Id quod dixi, facildè demonstravero.

Deo quidem minime parcant derisores. Quàm crebra sunt impiæ illæ voces: Deus vir bonus est; Diabolus tam ater non est atque fingitur; Inferorum flammæ non sic urunt atque creduntur; Cælum longè capacious est atque dicitur; neque verò anseribus ædificatum est amplissimum illud cæleste palatium, facile omnes hac domo claudemur. His cavillis Dei misericordiam atque iustitiam lingua petulans profici idit. Cavere irrisores, Deus non irridetur. Et cælum quicquid Angelis exedificatum est, neque ii tamen omnes illud incolunt, quanto minus illusores, Dei contemptores? Fuit ex hac hominum fœce, qui cum tonante ac mugiente cælo monebatur, surgeret, Deumque precibus placaret, respondit temere: